

A *Modernitás* címmel ellátott nagyobb szerkezeti egységben először Schmal Dániel igyekszik átfogó történeti áttekintést nyújtani vallás és filozófia kapcsolatáról — a 17. századi Franciaországban, filozófia és vallás viszonyának feltérképezésével, valamint a korszak legnépszerűbb szellemi irányzatainak bemutatásával. A felvilágosodást lezáró tanulmányban Hankovszky Tamás a filozófiatörténet egyik legmeghatározóbb alakját, Kantot vizsgálja, hogy egész pontosan mit értett a német filozófus a hit és az ész, az értelem fogalmain, milyen ellentmondásos viszony áll fenn ezen fogalmak között Kant filozófiájában, hiszen bár Kant elképzelései a hitről merőben különböztek az egyház felfogásától, mégis erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy beemelje a hitről való gondolkodást egyfajta filozófiai kontextusba, ami mellett a tanulmány szerzője is sikeresen érvel. Ezt követően Szombath Attila a filozófiatörténet másik legnagyobb hatású gondolkodóját vonja vizsgálat alá, konkrétan Hegel vallásfilozófiáját a hegeli rendszer bemutatásával, valamint Hegel legfontosabb erre irányuló gondolatainak feltárásával, ami már szinte megkerülhetlenné vált a vallásról való gondolkodásban. Ugyanilyen megkerülhetetlen gondolkodó Kierkegaard is, akinek gondolatait Czákó István tanulmányában igyekszik reflexió alá vonni, bevezetve az olvasót a dán filozófus sajátos teológiai és filozófiai *felfogásába* hit és ész kapcsolatának koncepcióját illetően, amiben a probléma megértésének egy újfajta lehetősége rejlik. Ha pedig a kötetben bemutatásra kerültek a gondolkodás történetének legnagyobb alakjai, akkor a 20. század legnagyobb hatású gondolkodójáról, Martin Heideggerről is érdemes szót ejteni, ami a kötet szerkesztői is gondoltak, ugyanis Hegyi Márton írásában kísérletet tesz arra, hogy bemutassa, miképpen jelenik meg Heidegger filozófiájában hit és gondolkodás kapcsolatának problematikája, ami korántsem egyszerű feladat. A tanulmány szerzője az 1919 és 1928 közötti időszakot mutatja be, a *Fenomenológia és teológia* című mű születésének időszakát, amelyben Heidegger igyekszik megfogalmazni az erre vonatkozó gondolatait, álláspontját a teológia státuszáról. Végül a kötetet lezáró két tanulmányban a teológus Puskás Attila és a filozófus Mezei Balázs egyfajta kortárs teológiai és bölceleti áttekintést nyújtanak a kötet problematikájához, összegzik a legfontosabb kapcsolódó problémákat és kérdésfelvetéseket napjaink gondolkodásában.

Úgy gondolom, a kötet valóban hiánypótló. Nemcsak a vallásról való hazai gondolkodásban válhat fontos szöveggyűjteménnyé, hanem mindazok számára is érdekfeszítő olvasmány lehet, akik filozófiával foglalkoznak, hiszen a gondol-

kodás történetének meghatározó területeire világít rá, valamint átfogó ismeretet nyújt a kötet már tárgyalt problémakörében. (Szerk. Szeiler Zsolt, Bakos Gergely OSB és Sárkány Péter; *L'Harmattan — Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola*, Budapest, 2013)

ZSURZSÁN ANITA

## DAVID GREGORY: A KÖVETKEZŐ SZINT

David Gregory harmadik kisregényét adta közre az Egyházforum Alapítvány. Az ötvenes éveiben járó amerikai író mintegy tíz évet töltött el az üzleti életben, mielőtt éles váltással teológiai főiskolára jelentkezett. Családjával a texasi Oregonban él, mostanra minden idejét az írásnak szentelve. Első két, sikert arató könyve a *Vacsora egy tökéletes idegennel*, valamint az *Egy nap egy tökéletes idegennel* egy férfi, valamint egy nő Jézus Krisztussal való találkozását meséli el, és könnyed, fogysztható stílusban járnak körül bizonyos problémákat, kérdéseket. Olyan kérdéseket, amelyek kapcsolódnak egy vallásos ember életviteléhez, de látszólag túl hétköznapiak, egyszerűek ahhoz, hogy az ember komolyan foglalkozzon velük, esetleg megoszthassa őket, de még az sem biztos, hogy tűnékenységük, világiasságuk miatt tudatossá válnak.

David Gregory harmadik kisregénye, amely az Egyházforum gondozásában trilógiává egészíti ki a két korábbi szöveget, most a hívő ember életének és a világnak olyan vallásos parafrázisát valószínűleg meg, ahol egy óriáscég belső struktúrája, szintjei és osztályai közti dinamika jeleníti meg az ember helyét a világban, célját pedig a cég profitorientáltságának maximális kiszolgálása. Nem kell mélyen belegondolni, hogy a szöveg ártalmatlan, kellemeskedő hangvételén túllépve az ember taszító, esetleg veszélyesnek tartsa ezt az analógiát, a szöveg iránti empátiával azonban egzotikus belátás nyílik egy olyan lelkeség felé, amely hazánkban talán nem annyira érinti meg az olvasót. A kötetben az Egyesült Államok társadalmához szervesen illeszkedő kapitalista vállalatóriások kaptáraiban kialakuló életmódcsoportok biznissz-központú perspektívája érvényesül, valamint a tőlünk talán szintén idegen amerikai ízü pietizmus zöngéi. A sablonos karakterek és az erőltetett parabolisztikus hangütés élettellelné, együgyűvé teszi a szöveget, és ezt csak fokozza a sekélyes, modoros elbeszélés mód. A dramaturgia és az interakciók felszínesek, sablonosak, miközben kaleidoszkópszerűen tűnnek elő azok a frázisok, emberi gesztusok, amelyek egy óriáscég falai közt zajló élet obskúrus fragmentumaiként idegen valószínűségét visznek a szövegbe.

A történet főhőse Logan Bell, aki friss vállalatgazdálkodási diplomájával a kezében a pályakezdő munkakeresők aggodalmaival szembesül. Azonban mielőtt ennek a problémának mélyére hatolhatna, erőt vesz magán és ellenáll a csábításnak, hogy idejét könnyű szórakozásokkal herdálja el. Álláskeresésbe kezd. Megtudjuk, hogy édesapja egy jól menő cég vezetőségének tagja, és nagy nyomás alá helyezi fiát, aki apja elvárásainak megfelelni vágyván szakított korábbi tanulmányaival, amelyekben öröme telt, így kötött ki főhősünk is az üzleti pályán. Logan felkeresi az *Universal Systems* nevű élvonalbeli óriásvállalatot, és munkalehetőség után érdeklődik, ekkor azonban meglepetésére a recepció egyenesen a vezérigazgatóhoz irányítja. A vezérigazgató mindenkit személyesen vesz fel, mindenkit ismer, és mindenkire van ideje. Voltaképpen mindenki olyan feladatot kap tőle, ami az alkatához, igényeihez aktuálisan leginkább illeszkedik — amilyen munkát választ magának. Így válik Loganból szervezetfejlesztési megfigyelő, problémaelemző. Az alkalmazottak a cég öt szintjén dolgoznak, Logan ezeket a szinteket egyenként végigjárva minden szinten megfigyeléseket végez, és ezeket összegezve informálja az igazgatót arról, hogy milyen problémák gátolják a szintek hatékonyságát, és ezek hogyan lehetnének elháríthatók a cég nyereségének maximalizálása érdekében.

Logan az első szinten megismerkedik Kyle Reidmeierrel, a modell alkatú homoszexuális munkatárssal, aki bemutatja neki a szint működését és a többi kollégát. Megismerkedik egy öröké cínikus, pénzéhes léhűtővel, egy csábítóval, aki nyomban elcsábítaná, és számos olyan emberrel, akik munkaidőben mind a maguk ügyes-bajos dolgaival foglalkoznak, így voltaképpen senki sem dolgozik a cég érdekeiért. Az itt dolgozók ebben az elidegenedett állapotban vannak, kivéve Kyle-t, akivel a toleráns Logan Bell hamar aszexuális baráti viszonyt alakít ki. A szint elemzését követően az igazgatóval folytatott konzultáció során Logan számára világossá válik, hogy az első szinten mindenkin ugyanaz a munkamorál uralkodik, ezért is vannak az első szinten. Nem dolgoznak meg a fizetésükért, önzőek és fásultak, azonban a cég tulajdonosa úgy működteti a vállalatát, hogy ez a szint a veszteségsége ellenére fontos, mert hisz abban, hogy az itt dolgozók majd máshogy fognak dönteni, és a fentebbi szintekre kerülnek.

A második szinten Logan egy igen bizarr helyzettel találja magát szemben. Itt minden dolgozó

azon tüsténkedik, hogy feddhetetlen legyen. A feddhetetlenséghez vezető út pedig szerintük az Alkalmazottak Magatartási Kódexének — az igazgató egykori kinyilatkoztatásának — rigorózus, betű szerinti követése. Az egész szint fanatikusan törekszik a vaskos útmutató minden passzusának betartására. Szabályozások vannak a viselkedésen és az öltözködésen túl az asztalon tárolható édességek számáról és fajtájáról, valamint a preferált bútortisztító folyadék típusát illetően is. A szabálykövetés teljes embert követel, így az itt dolgozók az első szinthez hasonlóan nem termelnek profitot.

A harmadik szint eklektikussága számos világnézeti irányzatra, vallásra utaló motívumot sorakoztat fel. Ez a szint sem nyereséges, mindössze annyival vannak előrébb a második szintnél, hogy mindnyájan az igazgató érdekeinek megértésére törekednek, de sajátosan értelmezik azokat, és így a nyereség természetesen itt is elmarad.

A negyedik szinten a karizmatikus, pietista vallási gyülekezetek lendülete várja Logant, látványosan felgerjesztett, de meghasonlott lelkesedés és hit uralkodik. Mindenki folyamatosan a vállalati eskü megújításának kényszerében van, folyamatos az üdvrivalgás, fanatizálás, a lelkesítő előadások, a biznyságtételek, mindent ellepnek a motiváló prospektusok, de időnként mégis megrepedezik ez a zománc, és alatta ott az előző három szint vesztesége és fásult önzősége. Kétségbeejtő a gondolat, hogy a történet szerint ez a bizarr, képmutató vallási-üzleti téboly található az utolsó előtti szinten.

Az ötödik szinten kiderül, hogy miféle dinamikát rögzítenek a cég kimutatásai. Az *Universal Systems* árucikke a szeretet, amelyet a tulajdonos a fián, az igazgatón keresztül oszt szét, és az ötödik szinten dolgozó emberek ebben segítenek. Ők termelik a cég minden profitját azzal, hogy lemondanak a maguk önző vágyairól, és a tulajdonos céljainak rendelik alá magukat, így segítve a szeretet eljuttatását az emberekhez. Az ilyesfajta fordított működésű vállalatot még nem találták fel, nem csoda, hogy az üzleti-vállalati analógia teljesen szét-esik és irreálissá válik, mire eljutunk a teljes képhez. Logan pedig a végére rádöbben, hogy ha azt szeretné csinálni, miben örömet leli, akkor ennek a fordítva működő mesés cégnek az ügynökévé kell lennie, s egyben arra is rájön, hogy ezzel nem felelhet meg és nem is rendelheti magát alá az édesapja elvárásainak és elveinek. (Ford. Scharle Péter; *Egyházfórum Alapítvány*, Budapest, 2013)

KOVÁCS ALEX